

Εισαγωγή στον Ακάθιστο Ύμνο

/ Γνώμες

• Γράφει ο Μιχάλης Κουτσός, Φιλόλογος - Συγγραφέας

Ο Ακάθιστος Ύμνος καθιερώθηκε, όταν οι Άβαροι πολιορκήσαν το 626 μ. Χ την Κωνσταντινούπολη. Το ποίημα όμως είχε συντεθεί και μελοποιηθεί πριν από το γεγονός αυτό.

Ο Ακάθιστος Ύμνος αποτελείται από το Κοντάκιο (Οι Χαιρετισμοί) και από έναν Κανόνα. Οι Χαιρετισμοί είναι το μόνο Κοντάκιο που έχει τόση ευρεία ανταπόκριση. Το Κοντάκιο αυτό έχει μερικές ιδιαιτερότητες. Αποτελείται από τροπάρια, που λέγονται «οίκοι» και σχηματίζουν αλφαβητική ακροστοιχίδα, δηλαδή κάθε τροπάριο- οίκος αρχίζει με ένα γράμμα της αλφαβήτα, επομένως πρόκειται για 24 τροπάρια - οίκους. Μια άλλη πάλι ιδιαιτερότητα είναι ότι έχουν ως εφύμνιο, δηλαδή τελειώνουν, άλλα τροπάρια με «Χαιρετισμούς» και άλλα με την λέξη «Αλληλούϊα». Στους οίκους - στροφές με μονούς αριθμούς Γαβριήλ, τους ποιμένες, Μάγους κλπ την απευθύνουν Χαιρετισμούς, ενώ στους οίκους - στροφές με ζυγούς

αριθμούς εξιστορείται ο ερχομός του Κυρίου στα διάφορα στάδια της επί γης ζωής του. Όλα τα τροπάρια δεν ψέλνονται αλλά απαγγέλλονται εμμελώς, δηλαδή μουσικά.

Μαζί με το Κοντάκιο του Ακαθίστου Ὕμνου ψέλνεται και ο Κανόνας του Ακαθίστου Ὕμνου (ανοίξω το στόμα μου...) ο οποίος έχει οκτώ Ωδές και κάθε Ωδή έχει 4 έως 6 τροπάρια. Τα πρώτα τροπάρια των οκτώ Ωδών, που λέγονται ειρμοί, αποτελούν την Καταβασία του Ακαθίστου Ὕμνου. Έτσι ενώ ο Κανόνας του Ακαθίστου Ὕμνου ψέλνεται στις πέντε Παρασκευές της Μ. Τεσσαρακοστής, η Καταβασία του Ακαθίστου Ὕμνου ψέλνεται πολλές φορές, σε διάφορες εκκλησιαστικές περιόδους.

Από ποιητικής και μελωδικής πλευράς ο Ακάθιστος Ὕμνος θεωρείται ένας από τους ωραιότερους ύμνους της Ορθοδόξου Εκκλησίας και έχει ιδιαίτερη σημασία τόσο για την Ορθοδοξία όσο και για το Έθνος. Θαυμάστηκε για την απaráμιλλη ποίησή του όχι μόνο από Χριστιανούς ορθοδόξους λαούς, αλλά και από άλλους λαούς και γι αυτό μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες τη Γερμανική, Γαλλική, Ιταλική, Ισπανική, Ρωσική, Ρουμανική, Αραβική κλπ.

Ο ύμνος αναφέρεται σε όλο το μυστήριο της ενανθρώπισης του Χριστού, στο οποίο βασικός παράγοντας είναι η Θεοτόκος, γι αυτό και όλοι οι χαιρετισμοί αφορούν αποκλειστικά την εξύμνηση της Θεοτόκου.

Ως προς το περιεχόμενο:

Το πρώτο μέρος (Α-Μ) ιστορικό – διηγηματικό,

Στην Α΄ «Στάση» (οίκοι Α-Ζ) ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου.

Στην Β΄ «Στάση» (οίκοι Η-Μ) η γέννηση του Κυρίου, η φυγή την Αίγυπτο και τελειώνει με την «Υπαπαντή του Κυρίου».

Το δεύτερο μέρος (Ν-Ω) είναι θεολογικό – δογματικό.

Στην Γ΄ «Στάση» (οίκοι Ν-Σ) η ενσάρκωση του Ιησού.

Στην Δ΄ «Στάση» (οίκοι Τ-Ω) η εξύμνηση της Θεοτόκου

Ο ποιητής του Ὕμνου είναι ανώνυμος και άγνωστος. Κυριαρχεί η άποψη ότι είναι ο Ρωμανός ο Μελωδός, ο οποίος θεωρείται και ο κατεξοχήν υμνητής της Θεοτόκου.

Ο Κανόνας του Ακαθίστου Ὕμνου πιθανό να είναι έργο δύο ποιητών α) του Ιωάννου Δαμασκηνού και β) του Ιωσήφ του Υμνογράφου

Ο Ακάθιστος ύμνος χαρακτηρίζεται ως ένα αριστούργημα της βυζαντινής

υμνογραφίας, γραμμένο πάνω στους κανόνες της ομοτονίας, δηλαδή να τονίζονται οι λέξεις στην ίδια συλλαβή, ισοσυλλαβίας, να έχουν ίσες συλλαβές, και μερικώς της ομοιοκαταληξίας, να έχουν την ίδια κατάληξη. Η γλώσσα του ύμνου είναι σοβαρή και ρέουσα, γεμάτη από καλολογικά στοιχεία και πολλά σχήματα λόγου.

Η ακολουθία του Ακαθίστου Ύμνου είναι ενσωματωμένη μέσα στην ακολουθία του Μικρού Αποδείπνου και τελειώνει με το ωραίο ανάγνωσμα «Ο εν παντί καιρώ και πάση ώρα...», καθώς και με δυο πολύ δημοφιλείς ευχές, μια προς την Υπεραγία Θεοτόκο το «Άσπιλε, αμόλυντα, άχραντε...» και μια προς τον Δεσπότη Χριστό το «Και δος ημιν Δέσποτα προς ύπνον αποιούσιν ...» και κλείνει με το ωραίο τροπάριο «Την Ωραιότητα της παρθενίας σου...».

Ο Ακάθιστος Ύμνος δείχνει τη βαθιά πίστη των προγόνων μας στο Θεό και την Πατρίδα μας, μια πίστη που φανερώνει ότι τα υψηλά ιδανικά και οι αξίες, θρησκευτικές και εθνικές, συνυπήρχαν και στο λαό.

Ο Ακάθιστος Ύμνος αποτέλεσε πρότυπο πολλών καλλιτεχνικών δημιουργιών, όπως του «Άξιον Εστί» του Ελύτη.

Πηγή: pemptousia.gr